УСНЫ ТУХАЙ ХУУЛИЙН /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-ЫН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлд хууль тогтоомжийн төслийг баталснаар тухайн зохицуулалтын үйлчлэх хүрээнд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд үүсэх зардлын тооцоог гаргах шаардлагатай гэж заасан байдаг. Зардлын тооцоог хийхдээ төрийн байгууллага, хуулийн этгээд, иргэнд шинээр үүсэх үүрэг, түүнийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах ажиллагаа, хугацаа, санхүүгийн ачааллыг тооцох зарчмыг баримтална.

Усны тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-ын төсөл нь усны нөөцийг хамгаалах, зохистой ашиглах, усны аюулгүй байдлыг хангах, сав газрын нэгдсэн менежментийг боловсронгуй болгох, усны мэдээллийн сан, цахим мониторинг, усны аудит, ус дахин ашиглалт, усны эдийн засгийн зохицуулалт зэрэг шинэ харилцааг зохицуулахаар боловсруулагдсан байна.

Иймд уг хуулийн төсөл батлагдсанаар төрийн байгууллага, хуулийн этгээд, иргэнд тодорхой хэмжээний шинэ зардал үүсэх боломжтой гэж үзэв.

Хоёр. Хуулийн этгээдэд үүсэх зардлын тооцоо

Усны тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-ын төсөл батлагдсанаар ус ашиглагч аж ахуйн нэгж, байгууллагад дараах төрлийн нэмэлт үүрэг, зардал үүсэхээр байна.

№	Үүсэх зардлын төрөл	Хамаарах субъект	Зардлын төрөл
1	Ус ашиглах зөвшөөрөл авах, сунгуулах, бүртгүүлэхтэй холбоотой зардал	Уул уурхай, үйлдвэр, газар тариалан, үйлчилгээний байгууллага	Захиргааны зардал
2	Усны хэрэглээ, ашиглалтаа бүртгэх, тайлагнах зардал	Ус ашиглагч хуулийн этгээд	Мэдээлэл, тайлагналын зардал
3	Усны аудит хийлгэх зардал	Их хэмжээний ус ашиглагч байгууллага	Мэргэжлийн үйлчилгээний зардал
4	Хаягдал ус цэвэрлэх, стандарт хангах зардал	Үйлдвэр, уул уурхай, хот суурины үйлчилгээ эрхлэгч	Техник, технологийн зардал

5	Ус дахин ашиглах технологи нэвтрүүлэх зардал	Үйлдвэрлэл, уул уурхай, барилга, хот байгуулалтын салбар	Хөрөнгө оруулалтын зардал
6	Цахим мониторингийн төхөөрөмж суурилуулах зардал	Ус ашиглагч томоохон байгууллага	Тоног төхөөрөмжийн зардал

Хуулийн төсөлд ус ашиглах зөвшөөрөл, ус ашигласны төлбөр, ус бохирдуулсны төлбөр, усны экологи-эдийн засгийн үнэлгээ, ус хэмнэлтийн урамшуулал, дахин ашигласан усны дэмжлэг зэрэг зохицуулалт тусгасан нь хуулийн этгээдэд тодорхой хэмжээний санхүүгийн ачаалал үүсгэх боловч урт хугацаанд усны үр ашигтай хэрэглээ, ус хэмнэлт, технологийн шинэчлэлийг дэмжих эерэг үр нөлөөтэй байна.

Гурав. Иргэнд үүсэх зардлын тооцоо

Хуулийн төсөл нь иргэдэд шууд санхүүгийн өндөр ачаалал үүсгэх зохицуулалт агуулаагүй байна. Харин иргэдийн хувьд дараах байдлаар шууд бус зардал үүсэх боломжтой.

№	Болзошгүй зардал	Тайлбар
1	Усны үйлчилгээний үнэ, тариф өөрчлөгдөх	Усны бодит үнэ цэнийг тооцох бодлого хэрэгжвэл хэрэглээний төлбөрт нөлөөлж болзошгүй
2	Усны хамгаалалтын бүсэд үйл ажиллагаа эрхлэх хязгаарлалт	Зарим иргэн, өрхийн газар ашиглалт, аж ахуйн үйл ажиллагаанд нөлөөлж болзошгүй
3	Ус ашиглах, бохирдуулахтай холбоотой хариуцлага нэмэгдэх	Хууль зөрчсөн тохиолдолд төлбөр, нөхөн төлбөр, хариуцлага үүснэ

Хуулийн төслийн үндсэн зорилго нь иргэдийн аюулгүй, хүртээмжтэй ундны ус хэрэглэх эрхийг хангах, усны бохирдол, хомсдолоос урьдчилан сэргийлэхэд чиглэж байгаа тул иргэдэд үүсэх боломжтой зардал нь нийтийн ашиг сонирхол, эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хамгаалах зорилготой байна.

Иймд иргэнд шууд их хэмжээний шинэ зардал үүсэхгүй, харин усны хэрэглээ, хамгаалалтын шаардлага нэмэгдэхтэй холбоотой тодорхой хэмжээний шууд бус зардал үүсэж болзошгүй гэж үзэв.

Дөрөв. Улсын төсөвт үүсэх зардлын тооцоо

Усны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдсанаар улсын төсөвт тодорхой хэмжээний нэмэлт зардал үүсэхээр байна. Учир нь төсөлд усны мэдээллийн сан, цахим мониторинг, усны кадастр, лабораторийн стандарт, усны аудит, сав газрын менежмент, усны эрсдэлийн үнэлгээ зэрэг шинэ зохицуулалт тусгагдсан байна.

№	**Улсын төсөвт үүсэх зардал**	**Зардлын төрөл**
1	Усны мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулах	Цахим системийн хөрөнгө оруулалт
2	Дижитал мониторингийн систем хөгжүүлэх	Тоног төхөөрөмж, программ хангамж
3	Сав газрын захиргааны чадавх бэхжүүлэх	Хүний нөөц, сургалт, үйл ажиллагааны зардал
4	Усны лабораторийн стандарт, тоног төхөөрөмж сайжруулах	Лабораторийн хөрөнгө оруулалт
5	Усны аудит, хяналт-шинжилгээний тогтолцоо бүрдүүлэх	Мэргэжлийн хяналт, үнэлгээний зардал
6	Усны эрсдэлийн үнэлгээ хийх	Судалгаа, шинжилгээний зардал
7	Хил дамнасан усны мэдээлэл солилцоо, хамтын ажиллагаа	Олон улсын хамтын ажиллагааны зардал

Эдгээр зардал нь богино хугацаанд улсын төсөвт нэмэлт ачаалал үүсгэх боловч урт хугацаанд усны нөөцийн хомсдол, бохирдол, гамшгийн эрсдэл, газрын доорх усны доройтол, ус ашиглалтын үр ашиггүй байдлаас үүсэх илүү өндөр зардлыг бууруулах ач холбогдолтой.

Тав. Зардал, үр өгөөжийн харьцаа

Усны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл хэрэгжсэнээр дараах үр өгөөж бий болно.

№	**Зардал**	**Хүлээгдэх үр өгөөж**
1	Цахим мониторинг, мэдээллийн сангийн зардал	Усны нөөцийн бодит мэдээлэл бүрдэж, шийдвэр гаргалт сайжирна
2	Усны аудит, хяналтын зардал	Усны үр ашиггүй хэрэглээ буурна
3	Лаборатори, стандартын зардал	Усны чанарын хяналт сайжирна
4	Сав газрын менежментийн зардал	Усны нэгдсэн удирдлага төлөвшинө
5	Ус дахин ашиглалтын дэмжлэг	Газрын доорх усны дарамт буурна
6	Усны төлбөр, эдийн засгийн зохицуулалт	Усны бодит үнэ цэнийг тооцох боломж бүрдэнэ

Иймд уг хуулийн төсөл нь богино хугацаанд тодорхой хэмжээний хэрэгжилтийн зардал шаардах боловч дунд болон урт хугацаанд усны нөөцийн хамгаалалт, нийтийн эрүүл мэнд, экологийн тогтвортой байдал, эдийн засгийн үр ашигт эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна.

Зургаа. Дүгнэлт

Усны тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-ын төсөл батлагдсанаар ус ашиглагч, төрийн байгууллагад тодорхой хэмжээний зардал үүсэх боловч эдгээр зардал нь усны нөөцийг хамгаалах, усны аюулгүй байдлыг хангах, ус ашиглалтын үр ашгийг нэмэгдүүлэх, усны мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоо бүрдүүлэх, бохирдлыг бууруулах зорилготой тул хууль зүйн болон нийгэм, эдийн засгийн хувьд үндэслэлтэй байна.

Хуулийн этгээдэд ус ашиглах зөвшөөрөл, усны аудит, тайлагнал, мониторинг, ус дахин ашиглалттай холбоотой нэмэлт зардал үүснэ. Иргэдэд шууд өндөр хэмжээний зардал үүсэхгүй боловч усны тариф, хамгаалалтын бүс, усны зохистой хэрэглээтэй холбоотой шууд бус нөлөөлөл үүсэж болзошгүй. Улсын төсөвт усны мэдээллийн сан, цахим мониторинг, лаборатори, сав газрын менежмент, хяналт-шинжилгээний тогтолцоог бүрдүүлэх зардал үүсэхээр байна.

Иймд хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхдээ зардлыг бууруулах зорилгоор дараах арга хэмжээг авах шаардлагатай. Үүнд:

1. хуулийг үе шаттай хэрэгжүүлэх;
2. усны мэдээллийн сан, цахим мониторингийг шат дараатай байгуулах;
3. ус ашиглагч аж ахуйн нэгжид шилжилтийн хугацаа олгох;
4. ус дахин ашиглах технологид татвар, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх;
5. сав газрын захиргааны хүний нөөц, санхүүжилтийг үе шаттай нэмэгдүүлэх;
6. улсын төсвийн ачааллыг бууруулах зорилгоор олон улсын байгууллага, ногоон санхүүжилт, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг ашиглах.

Усны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь тодорхой зардал үүсгэх боловч зардал, үр өгөөжийн харьцааны хувьд урт хугацаанд эерэг үр нөлөөтэй бөгөөд усны экологи-эдийн засгийн үнэлгээ шинэчлэх, байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн

тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар улсын болон орон нутгийн төсвийн орлого нэмэгдэнэ гэж дүгнэж байна.